

Expertadvies uitbreiding Digikoppeling

Datum:	2 september 2021
Versienummer:	1.0
Opdrachtgever:	Forum Standaardisatie Postbus 96810 2509 JE Den Haag 070-8887776 info@forumstandaardisatie.nl
Procedurebegeleiding:	Lost Lemon
Voorzitter expertgroep:	Diana Koppenol
Auteurs:	Arjen Brienen, Delphine Meertens

Inhoud

Expertadvies uitbreiding Digikoppeling	1
1 Samenvatting en advies	3
2 Doelstelling expertadvies	4
2.1 <i>Achtergrond</i>	4
2.2 <i>Doelstelling expertadvies</i>	4
2.3 <i>Doorlopen proces</i>	4
2.4 <i>Vervolg</i>	5
2.5 <i>Samenstelling expertgroep</i>	5
2.6 <i>Leeswijzer</i>	6
3 Toelichting standaard	7
4 Toepassings- en werkingsgebied	8
4.1 <i>Functioneel toepassingsgebied</i>	8
4.2 <i>Organisatorisch werkingsgebied</i>	9
5 Toetsing van standaard aan criteria	10
5.1 <i>Toegevoegde waarde</i>	10
5.2 <i>Open standaardisatieproces</i>	12
5.3 <i>Draagvlak</i>	14
5.4 <i>Opname bevordert adoptie</i>	16
5.5 <i>Adoptieactiviteiten</i>	18

1 Samenvatting en advies

Op basis van het expertonderzoek wordt geadviseerd om de uitbreiding van Digikoppeling met het REST API koppelvlak **wel** op de 'pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie te plaatsen.

Als functioneel toepassingsgebied wordt geadviseerd:

Digikoppeling moet worden toegepast bij digitale gegevensuitwisseling die plaatsvindt met voorzieningen die onderdeel zijn van de GDI, waaronder de basisregistraties, of die sectoroverstijgend is. De verplichting geldt voor gegevensuitwisseling tussen systemen waarbij er noodzaak is voor tweezijdige authenticatie. Geautomatiseerde gegevensuitwisseling tussen informatiesystemen op basis van NEN3610 is uitgesloten van het functioneel toepassingsgebied.

Als organisatorisch werkingsgebied wordt geadviseerd:

Nederlandse overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de (semi-) publieke sector.

Paragraaf 5.5 van dit document beschrijft aanbevelingen van de expertgroep aan het Forum Standaardisatie en het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) ten aanzien van de stimulering van adoptie van de standaard.

2 Doelstelling expertadvies

2.1 Achtergrond

De Nederlandse overheid streeft naar betrouwbare gegevensuitwisseling door het gebruik van open standaarden en het voorkomen van vendor lock-in. Het actieplan "Open Overheid", de Digitale Agenda 2017 en de kabinetsreactie op het Rapport Elias benadrukken dit beleid. Om dit doel te bereiken, onderstrepen het instellingsbesluit van het Forum Standaardisatie, de Generieke Digitale Infrastructuur en de verschillende architectuurkaders het gebruik van open standaarden bij het ontwerpen of inkopen van informatiesystemen.

Een van de maatregelen om de adoptie van open standaarden te bevorderen is de publicatie en het beheer van een lijst met open standaarden waarvoor een 'pas toe of leg uit' verplichting geldt of waarvan het gebruik 'aanbevolen' is. Het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) besluit welke standaarden op deze lijst worden opgenomen. Het OBDO baseert zich hierbij op expertadviezen, openbare consultaties en adviezen van het Forum Standaardisatie.

2.2 Doelstelling expertadvies

Dit document is een expertadvies voor Digikoppeling gericht aan het OBDO en Forum Standaardisatie. Digikoppeling is aangemeld voor opname op de lijst met open standaarden door Maarten van der Veen van Logius.

Doel van dit document is om het OBDO te adviseren of de uitbreiding van Digikoppeling met REST API koppelvlak in aanmerking komt voor opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst, al dan niet onder voorwaarden.

2.3 Doorlopen proces

Voor het opstellen van dit proces is de volgende procedure doorlopen:

1. De procesbegeleider heeft op 20 april 2021 een intakegesprek gevoerd met de indiener. Tijdens de intake is de standaard getoetst op criteria voor inbehandelname en is een eerste inschatting gemaakt van de kansrijkheid van de procedure.
2. Op basis van de intake heeft het Forum Standaardisatie op 9 juni 2021 besloten de aanmelding in procedure te nemen. Hierop volgend is een expertgroep samengesteld en een voorzitter aangesteld.
3. De leden van de expertgroep hebben een voorbereidingsdossier gekregen dat is samengesteld met informatie uit de aanmelding en het intake onderzoek. Voorafgaand aan de expertbijeenkomst heeft de expertgroep dit voorbereidingsdossier doorgenomen en aandachtspunten geïdentificeerd.
4. De expertgroep is op 2 september 2021 bijeengekomen om de bevindingen in het algemeen en de geïdentificeerde aandachtspunten in het bijzonder te bespreken. Tijdens deze bijeenkomst zijn ook het toepassings- en werkingsgebied vastgesteld.

Dit expertadvies geeft de uitkomst van de expertgroep weer. De procesbegeleider heeft een concept van dit expertadvies aan de leden van de expertgroep gestuurd met verzoek om commentaar. Na verwerking van reacties uit de expertgroep is het rapport nogmaals

toegestuurd aan de experts, afgerond en ingediend bij het Bureau Forum Standaardisatie (het secretariaat van het Forum Standaardisatie) ten behoeve van de publieke consultatieronde.

2.4 Vervolg

Het Bureau Forum Standaardisatie zal dit expertadvies openbaar maken ten behoeve van een publieke consultatie die plaatsvindt van 30 september tot 28 oktober. Eenieder kan gedurende de consultatieperiode een reactie geven op dit expertadvies. Na afsluiting van de openbare consultatie koppelt het Bureau Forum Standaardisatie de reacties terug aan de expertgroep.

Het Forum Standaardisatie stelt met het expertadvies en de relevante inzichten uit de openbare consultatie een advies aan het OBDO op. Het OBDO besluit met dit advies om de standaard wel of niet op de lijst open standaarden te plaatsen.

2.5 Samenstelling expertgroep

Het Forum Standaardisatie streeft naar een representatieve expertgroep met een evenwichtige vertegenwoordiging van (toekomstige) gebruikers (zowel publiek als privaat), leveranciers, wetenschappers en andere belanghebbenden. De expertgroep heeft een onafhankelijk voorzitter die de expertgroep leidt en de verantwoordelijkheid neemt voor het expertadvies.

Als onafhankelijk voorzitter is opgetreden Diana Koppenol, directeur bij Lost Lemon.

Arjen Brienen, adviseur bij Lost Lemon heeft de procedure in opdracht van het Bureau Forum Standaardisatie begeleid.

Aan de expertbijeenkomst hebben (online) deelgenomen:

- André Batenburg (Provincie Zuid-Holland)
- Antoon Bijen (Justitiële Informatiedienst)
- Arjen Monster (Gemeente Den Haag)
- Bob Moget (KOOOP)
- Bob Teriele (RvIG)
- Eelco Hotting (VNG)
- Erwin Reinhoud (Kennisnet)
- Frank Terpstra (Geonovum)
- Hans Sinnige (RINIS)
- Henri Korver (VNG Realisatie)
- Humphrey Modiriono (Gemeente Delft)
- Karl de Boer (JNet)
- Maarten van der Veen (Logius, indiener)
- Mark Backer (VNG Realisatie)
- Martijn Keizer (Enable-U)
- Martin van der Plas (Logius, indiener)
- Paul Peter Polak (Kamer van Koophandel)
- Peter Haasnoot (Logius, indiener)
- Peter Zandbergen (CBS)

Gert Jan van der Kooij (PinkRocade) kon niet deelnemen aan de expertbijeenkomst, maar heeft voorafgaand schriftelijk input aangeleverd. Zijn reactie is meegenomen in de totstandkoming van dit expertadvies.

Han Zuidweg en Hans Laagland van het Bureau Forum Standaardisatie waren als toehoorders bij de expertbijeenkomst (online) aanwezig.

2.6 Leeswijzer

Hoofdstuk 3 geeft een korte toelichting op de standaard, met name het nut en de werking ervan.

Hoofdstuk 4 beschrijft het voorgestelde functioneel toepassingsgebied (situaties waarin de standaard functioneel gebruikt moet worden) en organisatorisch werkingsgebied (organisaties die de standaard moeten toepassen).

Hoofdstuk 5 beschrijft de resultaten van de toetsing van de standaard aan de hand van de criteria voor opname op de lijst open standaarden.

3 Toelichting standaard

De standaard Digikoppeling staat sinds 20 mei 2009 op 'pas toe of leg uit'-lijst. In juni 2013 werd de versie van Digikoppeling gewijzigd naar 2.0. Op 25 mei 2018 stemde het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) in met het weglaten van het versie nummer van Digikoppeling, waarna het versiebeheer op niveau van de deelspecificaties wordt gevoerd. Voor gebruikers is dit duidelijker dan het gelaagde versiebeheer.

Digikoppeling bestaat uit een set koppelvlakstandaarden voor gestructureerd berichtenverkeer met en tussen overheidsorganisaties. De standaarden bevatten afspraken om berichten juist te adresseren, leesbaar en uitwisselbaar te maken en veilig en betrouwbaar te verzenden. Digikoppeling bestaat uit drie koppelvlakken:

1. WUS: voor bevestigingen met direct antwoord
2. ebMS: voor zowel bevestigingen met direct antwoord als meldingen / transacties met uitgesteld antwoord
3. Grote Berichten: voor uitwisselen van grote bestanden.

Aan Digikoppeling is recentelijk een REST API Koppelvlak toegevoegd. Waar de ebMS en WUS koppelvlakken [SOAP](#) principes gebruiken, maakt het nieuwe API koppelvlak gebruik van [REST](#) principes. Het REST API koppelvlak van Digikoppeling is conform de standaard [REST API Design Rules](#) die op de 'pas toe of leg uit'-lijst staat. Tevens laat het REST API koppelvlak implementaties van oplossingen voor de landelijke integratiefaciliteit van [Common Ground](#) toe.

Digikoppeling blijft met het toegevoegde REST API koppelvlak alle bestaande koppelvlakken (WUS, ebMS en Grote Berichten) ondersteunen. De uitbreiding van Digikoppeling met een REST API koppelvlak heeft dus geen impact op de bestaande toepassingen van Digikoppeling

4 Toepassings- en werkingsgebied

De *instructie rijksdienst inzake de aanschaf van ICT producten en ICT diensten* verplicht overheidsorganisaties om relevante standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst uit te vragen en toe te passen bij aanbestedingstrajecten.

Afhankelijk van de aan te schaffen functionaliteit moet een overheidsorganisatie bepalen welke standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst relevant zijn. Hiervoor is voor iedere standaard een *functioneel toepassingsgebied* (in welke situaties is de standaard functioneel van toepassing) en een *organisatorisch toepassingsgebied* (welke organisaties moeten de standaard gebruiken) beschreven.

Secties 4.1 en 4.2 geven het advies van de expertgroep voor het functioneel en organisatorisch toepasingsgebied van Digikoppeling.

4.1 Functioneel toepassingsgebied

De expertgroep adviseert een verduidelijking van het functioneel toepassingsgebied voor Digikoppeling:

Digikoppeling moet worden toegepast bij digitale gegevensuitwisseling die plaatsvindt met voorzieningen die onderdeel zijn van de GDI, waaronder de basisregistraties, of die sectoroverstijgend is. De verplichting geldt voor gegevensuitwisseling tussen systemen waarbij er noodzaak is voor tweezijdige authenticatie. Geautomatiseerde gegevensuitwisseling tussen informatiesystemen op basis van NEN3610 is uitgesloten van het functioneel toepassingsgebied.

Toelichting:

Ten opzichte van het oorspronkelijke functioneel toepassingsgebied is alleen de tweede zin toegevoegd. Het bestaande functioneel toepassingsgebied beschrijft niet expliciet dat Digikoppeling alleen verplicht is voor gegevensuitwisseling tussen systemen waarbij tweezijdige authenticatie moet plaatsvinden. Dit geldt dus niet bijvoorbeeld voor de (standaard) communicatie tussen internetbrowser en websites of webapplicaties.

Onder de uitsluiting van NEN3610 vallen de Nederlandse profielen van WMS en WMFS. Dit zijn standaarden om geo-informatie op te vragen. Bij de start van Digikoppeling is onderzocht of WMS en WMFS ook via Digikoppeling kunnen lopen. De conclusie was dat dit theoretisch mogelijk is, maar dat het in de praktijk niet bevorderend is voor de interoperabiliteit. In de doorontwikkeling van de standaard is het mogelijk dat dit voorbehoud in de toekomst kan komen te vervallen.

De voorgestelde wijziging verduidelijkt de reikwijdte van de verplichting en sluit aan bij de toelichting die al over de verplichting van Digikoppeling op de website van het Forum Standaardisatie stond (zie 'Overig' – 'Waarvoor geldt de verplichting' op de [Digikoppeling webpagina](#)).

4.2 Organisatorisch werkingsgebied

De expertgroep adviseert om het organisatorisch werkingsgebied van de standaard overeen te laten komen met het werkingsgebied waarop de 'pas toe of leg uit' verplichting van toepassing is, te weten:

Nederlandse overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de (semi-) publieke sector.

5 Toetsing van standaard aan criteria

Het Forum Standaardisatie hanteert vier hoofdcriteria om te bepalen of een standaard in aanmerking komt voor opname op de lijst:

1. Heeft de standaard toegevoegde waarde?
2. Zijn de standaard en het standaardisatieproces voldoende open?
3. Heeft de standaard voldoende draagvlak?
4. Is opname op de lijst nodig om de adoptie te bevorderen?¹

Ieder van deze hoofdcriteria heeft deelcriteria die beschreven staan in het document '*Toetsingsprocedure en criteria voor lijst met open standaarden voor indieners en experts*', te vinden op de website van het Forum Standaardisatie <https://www.forumstandaardisatie.nl/content/toetsen-van-standaarden>.

Dit hoofdstuk beschrijft per criterium het resultaat van de toetsing. Voor de volledigheid is tevens de beschrijving van elk criterium opgenomen.

5.1 Toegevoegde waarde

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen.

5.1.1 Is het toepassings- en werkingsgebied van de aanmelding goed gedefinieerd?

5.1.1.1 *Is het functioneel toepassingsgebied goed gedefinieerd?*

Ja, zie paragraaf 4.1.

5.1.1.2 *Is het organisatorisch werkingsgebied goed gedefinieerd?*

Ja, zie paragraaf 4.2.

5.1.1.3 *Is de standaard generiek toepasbaar (en niet alleen bedoeld voor gegevensuitwisseling met één of een beperkt aantal specifieke organisaties)? (toelichtende vraag)*

Ja, de standaard is generiek toepasbaar door alle partijen binnen het beschreven organisatorisch werkingsgebied.

5.1.2 Verhoudt de standaard zich goed tot andere standaarden?

5.1.2.1 *Kan de standaard naast of in combinatie met reeds opgenomen standaarden worden toegepast (d.w.z. de standaard conflicteert niet met reeds opgenomen standaarden)?*

Ja, het nieuwe REST API koppelvlak van Digikoppeling verwijst naar de [REST API Design Rules](#) die op de 'pas toe of leg uit'-lijst staat. Het REST API koppelvlak kan gezien worden als een profiel op de REST API Design

¹ Dit criterium is voornamelijk van toepassing op standaarden op de 'pas toe of leg uit' lijst, niet voor aanbevolen standaarden.

Rules dat in het domein van Digikoppeling toegepast moet worden. De standaarden vullen elkaar op deze manier aan.

- 5.1.2.2 *Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven reeds opgenomen standaarden met een overlappend functioneel toepassings- en organisatorisch werkingsgebied? (Dit kan ook om een nieuwe versie van dezelfde standaard gaan.)*

Ja, Digikoppeling is reeds opgenomen op de 'pas toe of leg uit'-lijst. De aanmelding bevat o.a. een verduidelijking en wijziging van het huidige functioneel toepassingsgebied. Daarmee is het een verbetering van de oorspronkelijke opname. De wijziging in het functioneel toepassingsgebied verduidelijkt de reikwijdte van de verplichting.

- 5.1.2.3 *Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven bestaande concurrerende standaarden die in aanmerking zouden kunnen komen voor opname? (toelichtende vraag)*

De experts zien geen concurrerende of samenhangende standaarden geïdentificeerd die in aanmerking komen voor opname op de lijst.

- 5.1.2.4 *Is de standaard een internationale standaard of sluit de standaard aan bij relevante internationale standaarden? (toelichtende vraag)*

Ja, Digikoppeling geeft een specifieke nationale (Nederlandse) invulling aan een aantal internationale standaarden.

- 5.1.3 *Wegen de kwantitatieve en kwalitatieve voordelen van adoptie van de standaard, voor de (semi-)overheid als geheel en voor de maatschappij, op tegen de nadelen?*

- 5.1.3.1 *Zijn de kosten van implementatie acceptabel en zijn deze kosten bekend en inzichtelijk?*

De kosten van implementatie van Digikoppeling wijzigen niet en kunnen voor sommige toepassingen zelfs dalen door de toevoeging van een REST API koppelvlak.

- 5.1.3.2 *Is er een (kwalitatieve) businesscase van de standaard aanwezig?*

Ja, voor de standaard is in 2010 een businesscase gepubliceerd op landelijk niveau. Deze algemene businesscase becijfert een besparing van € 560 miljoen in 10 jaar voor alleen al het stelsel van basisregistraties. De besparingen buiten het stelsel zijn niet becijferd maar worden door de indiener als groter dan het stelsel gekwalificeerd. De businesscase gaat ervan uit dat adoptie plaatsvindt.

Voor de REST API zijn geen aanvullende businesscases opgesteld. Dit volstaat voor de experts.

- 5.1.3.3 *Is de meerwaarde van de standaard goed inzichtelijk te maken? Wat betekent de standaard voor de (bedrijfs)processen van een organisatie of keten en wat los je met de standaard op?*

De standaard draagt direct bij aan de (interoperabiliteit van) digitale gegevensuitwisseling tussen Nederlandse overheden (Rijk, provincies,

gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de (semi-)publieke sector.

De toevoeging van een REST API koppelvak maakt het voor gebruikers gemakkelijker om Digikoppeling toe te passen waar dat verplicht is. Dit zou de adoptie van Digikoppeling verder moeten aanjagen.

5.1.3.4 Zijn de beveiligingsrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?

De beveiligingsrisico's worden niet groter door het toevoegen van een REST API koppelvak. Deze blijven gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

Er is gesproken over de mogelijkheid de payload van de berichten aanvullend te beveiligen. Hiertoe zijn diverse mogelijkheden beschikbaar en er wordt gewerkt aan een standaard. Het betreft hier echter aanvullende beveiliging boven de beveiliging die Digikoppeling nu al biedt, dit inclusief het REST API koppelvak.

5.1.3.5 Zijn de privacyrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?

De privacyrisico's worden niet groter door het toevoegen van een REST API koppelvak. Deze blijven gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.1.4 Conclusie criteria 'Toegevoegde waarde'

De experts zien voldoende de toegevoegde waarde in de standaard en de uitbreiding ervan met REST API's om deze toe te voegen aan de 'pas toe of leg uit'-lijst. De uitbreiding van een REST API koppelvak doet geen afbreuk aan de toegevoegde waarde.

5.2 Open standaardisatieproces

De ontwikkeling en het beheer van de standaard zijn op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht.

5.2.1 Is de documentatie voor een ieder drempelvrij beschikbaar?

5.2.1.1 Is het specificatiedocument beschikbaar zonder dat er sprake is van belemmeringen (zoals hoge kosten of lidmaatschapseisen)?

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.1.2 Is de documentatie over het ontwikkel- en beheerproces (bijv. het voorlopige specificatiedocument, notulen en beschrijving van de besluitvormingsprocedure) beschikbaar zonder dat er sprake is van belemmeringen (zoals hoge kosten of lidmaatschapseisen)?

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.2 Is het intellectuele eigendomsrecht voor eenieder beschikbaar, zodat de standaard vrij implementeerbaar en te gebruiken is?

5.2.2.1 *Stelt de standaardisatieorganisatie het intellectueel eigendomsrecht op de standaard (bijvoorbeeld patenten of licenties) onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.2.2 *Garandeert de standaardisatieorganisatie dat partijen die bijdragen aan de ontwikkeling van de standaard hun intellectueel eigendomsrecht voor (onderdelen van) de standaard onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar stellen?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.3 *Is de inspraak van eenieder in voldoende mate geborgd?*

5.2.3.1 *Is het besluitvormingsproces toegankelijk voor alle belanghebbenden (bijv. gebruikers, leveranciers, adviseurs, wetenschappers)?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.3.2 *Vindt besluitvorming plaats op een wijze die zoveel mogelijk recht doet aan de verschillende belangen?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.3.3 *Kan een belanghebbende formeel bezwaar aantekenen tegen de gevolgde procedure?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.3.4 *Organiseert de standaardisatieorganisatie regelmatig overleggen met belanghebbenden over doorontwikkeling en beheer van de standaard?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.3.5 *Organiseert de standaardisatieorganisatie een publieke consultatie voordat (een nieuwe versie van) de standaard wordt vastgesteld?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.4 *Is de standaardisatieorganisatie onafhankelijk en duurzaam?*

5.2.4.1 *Is de ontwikkeling en het beheer van de standaard belegd bij een onafhankelijke non-profit standaardisatieorganisatie?*

Ja, het beheer is belegd bij Logius.

5.2.4.2 *Is de financiering van de ontwikkeling en het onderhoud van de standaard voor tenminste drie jaar gegarandeerd?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.5 *Is het (versie) beheer van de standaard goed geregeld?*

5.2.5.1 *Heeft de standaardisatieorganisatie gepubliceerd beleid met betrekking tot (versie)beheer van de standaard? Bij voorkeur is dit beleid ook*

beschreven in een beheerplan (met o.a. aandacht voor migratie van gebruikers)

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.5.2 *Is de beheerdocumentatie goed vindbaar en verkrijgbaar?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.5.3 *Is het belang van de Nederlandse overheid voldoende geborgd bij de ontwikkeling en het beheer van de standaard?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.5.4 *Is de vertegenwoordiging van belanghebbenden bij het beheer van de standaard een goede representatie van het werkingsgebied en functioneel toepassingsgebied van de standaard?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.5.5 *Is het standaardisatieproces van de standaardisatieorganisatie zodanig goed geregeld dat het Forum zich kan onthouden van aanvullende toetsing bij de aanmelding van een nieuwe versie van de standaard?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.6 *Is er adoptieondersteuning voor de standaard?*

5.2.6.1 *Is er een toegankelijk aanspreekpunt of organisatie waar meer informatie over de standaard is te vinden en op te vragen is?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.6.2 *Wordt er ondersteuning gegeven in de adoptie en de implementatie van de standaard?*

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.2.7 *Conclusie criteria 'Open standaardisatieproces'*

De experts adviseren positief ten aanzien van het criterium 'Open standaardisatieproces', aangezien deze staat gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard, en er op dit vlak geen wijzigingen zijn.

5.3 **Draagvlak**

Aanbieders en gebruikers moeten voldoende positieve ervaring met de standaard hebben.

5.3.1 *Bestaat er voldoende marktondersteuning voor de standaard?*

5.3.1.1 *Bieden meerdere leveranciers ondersteuning voor de standaard?*

Aanwezige leveranciers geven aan de standaard inclusief REST API's te kunnen ondersteunen. De experts verwachten voldoende ondersteuning

door marktpartijen, omdat het gaat om een breed gedragen en breed toegepaste internationale standaard.

5.3.1.2 Kan een gebruiker de conformiteit van de implementatie van de standaard (laten) toetsen?

In afstemming met de aansluitcoördinator van Logius is het mogelijk om de conformiteit van een implementatie aan Digikoppeling te toetsen, dit geldt ook voor het nieuwe koppelvlak. Dit geldt ook voor de REST API's.

5.3.1.3 Draagt de standaard voldoende bij aan interoperabiliteit zonder dat aanvullende standaardisatieafspraken (zoals lokale profielen) noodzakelijk zijn om de standaard te implementeren of te gebruiken?

Ja, gelijk aan de reeds opgenomen versie van de standaard.

5.3.1.4 Zijn er profielen of voorbeeldimplementaties van de standaard aanwezig en zijn deze vrij te gebruiken?

Ja, er zijn voorbeeldimplementaties van het Digikoppeling REST API koppelvlak. Bijvoorbeeld:

- DSO API
- HaalCentraal API.

5.3.2 Kan de standaard rekenen op voldoende draagvlak?

5.3.2.1 Staan de belangrijkste stakeholders vanuit de overheid voor deze standaard achter de adoptie van de standaard?

Ja, zowel overheidsorganisaties als marktpartijen ondersteunen de uitbreiding van Digikoppeling met een REST API koppelvlak. Deze organisaties zijn vertegenwoordigd in de [Digikoppeling community](#).

Het Forum Standaardisatie deed in 2018 een [oproep](#) om de ontwikkelingen rondom de standaarden met betrekking tot het gebruik van (REST) API's te monitoren om de ontwikkeling van Digikoppeling hierop aan te laten sluiten. In de afgelopen 10 jaar zijn REST APIs een gangbare technologie geworden die [SOAP gebaseerde APIs in veel toepassingen heeft verdrongen](#).

Met het aanbieden van een REST API koppelvlak komt Digikoppeling tegemoet aan de vraag van veel Digikoppeling gebruikers en ondersteunt Digikoppeling inmiddels gangbare technologie.

5.3.2.2 Staan de overheidsorganisaties die daadwerkelijk worden geraakt door een mogelijke verplichting van de standaard achter het gebruik van de standaard?

Ja, de voorliggende uitbreiding van de Digikoppeling standaard komt voort uit en wordt ondersteund door de [Digikoppeling community](#). Deze community bestaat uit tenminste 18 overheidsorganisaties en -koepels en verschillende marktpartijen. Uitbreiding maakt het makkelijker om de standaard te gebruiken.

De toevoeging van een REST API koppelvlak maakt het voor gebruikers makkelijker om Digikoppeling toe te passen waar dat verplicht is. Dit zou de adoptie van Digikoppeling verder moeten aanjagen.

5.3.2.3 *Wordt de aangemelde versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere Nederlandse overheidsorganisaties gebruikt?*

Ja, zie 5.3.2.2.

5.3.2.4 *Wordt een vorige versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere Nederlandse overheidsorganisaties gebruikt?*

Ja, de versie van de standaard zonder het REST API koppelvlak wordt gebruikt door gemeenten, provincies, manifestpartijen, waterschappen en basisregistraties.

5.3.2.5 *Is de aangemelde versie backwards compatible met eerdere versies van de standaard?*

Nee, de toevoeging van de REST API koppelvlakken is nieuw en kent derhalve geen eerdere versies. De toevoeging van de REST API's doet echter niets af aan het blijvende gebruik van ebMS en WUS en Grote Berichten, en de compatibiliteit van deze uitwisselstandaarden met eerdere versies.

5.3.2.6 *Zijn er voldoende positieve signalen over toekomstige gebruik van de standaard door (semi-)overheidsorganisaties, het bedrijfsleven en burgers?*

Ja, met het aanbieden van een REST API koppelvlak komt Digikoppeling tegemoet aan de vraag van veel Digikoppeling gebruikers en ondersteunt Digikoppeling inmiddels gangbare technologie.

5.3.3 Conclusie criteria 'Draagvlak'

De experts concluderen dat er **wel** voldoende draagvlak is voor de uitbreiding van de standaard Digikoppeling.

5.4 Opname bevordert adoptie

De opname op de lijst is een geschikt middel om de adoptie van de standaard te bevorderen.

Met de lijst wil het OBDO de adoptie van open standaarden bevorderen die voldoen aan de voorgaande criteria (toegevoegde waarde, standaardisatieproces en draagvlak).

- Met de 'pas toe of leg uit'-lijst beoogt het OBDO standaarden te verplichten als:
 - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid beperkt is;
 - b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te stimuleren (functie = stimuleren).
- Met de lijst aanbevolen standaarden beoogt het OBDO standaarden aan te bevelen als :
 - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid reeds hoog is;

b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te informeren en daarmee onbedoelde afwijkende keuzes te voorkomen (functie = informeren).

5.4.1 Is opname op de 'pas toe of leg uit' lijst het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?

Ja, de experts staan achter het advies om de uitbreiding van Digikoppeling met het REST API koppelvlak ook op de 'pas toe of leg uit' lijst te zetten.

5.4.2 Is opname op de lijst aanbevolen standaarden het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?

Nee, het antwoord op 5.4.1 sluit deze vraag uit.

5.4.3 Conclusie criteria 'Opname bevordert adoptie'

De experts kwamen tot de conclusie dat de uitbreiding van Digikoppeling met het REST API koppelvlak wel voldoet aan de criteria voor opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

De experts geven als aanvullend adoptieadvies mee:

- Logius wordt als beheerder van de standaard opgeroepen om implementatievoorbeelden actief uit te dragen (zie 5.3.1.4);
- Experts vragen referenties te delen naar het profiel en naar de documentatie van de architectuur;

5.5 Adoptieactiviteiten

Gebruik van de standaard is het uiteindelijke doel van het Forum Standaardisatie en OBDO. Plaatsing op de 'pas toe of leg uit' lijst of de lijst aanbevolen standaarden is hiervoor een eerste stap, maar voor het daadwerkelijk adopteren (implementeren en gebruiken) van de standaard is vaak aanvullende actie benodigd. Aanvullend kan Forum Standaardisatie dan ook bijdragen aan adoptie van de standaard door het actief inzetten van adoptie-instrumenten of ondersteunende acties. Welke kansen zijn er om de adoptie te versnellen en welke drempels bestaan er die de adoptie van de standaard hinderen?

De expertgroep adviseert het Forum Standaardisatie en OBDO om bij de opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' de volgende oproepen ten aanzien van de adoptie van Digikoppeling te doen:

- Actief uitdragen van implementatievoorbeelden, waarmee de toepasbaarheid van de standaard wordt verduidelijkt.

Eerdere adoptieadviezen (uit het expertadvies, d.d. 11 juni 2018):

- Aan het Forum Standaardisatie: Monitor de ontwikkelingen rondom de standaarden met betrekking tot het gebruik van API's (waaronder RESTful APIs) om vroegtijdig de behoefte om dergelijke standaarden op te nemen op de lijst voor open standaarden te identificeren.
- Aan Logius, als beheerder van Digikoppeling:
 1. Monitor actief de behoefte ten opzichte van standaarden ebMS 3.0/AS4 en REST om (de ontwikkeling van) Digikoppeling aan te laten sluiten op recente technologische ontwikkelingen.
 2. Promoot intra-sectoraal gebruik van Digikoppeling om de adoptie van Digikoppeling te bevorderen